

L'APRENTATGE COOPERATIU, UNA METODOLOGIA INCLUSIVA PER MILLORAR L'APRENTATGE I LA COHESIÓ SOCIAL*

Mercè Juan Millera

Mestra d'Educació Especial i Directora a l'escola Camí del Mig de Mataró
Grup de Recerca sobre Atenció a la Diversitat (GRAD), Universitat de Vic

Anna Oliveras Rovira

Mestra d'Educació Primària i Cap d'estudis a l'escola Camí del Mig de Mataró
Grup de Recerca sobre Atenció a la Diversitat (GRAD), Universitat de Vic

RESUM

"L'Aprenentatge Cooperatiu, una metodologia inclusiva per millorar l'aprenentatge i la cohesió social"

El nostre projecte de treball cooperatiu pretén millorar l'aprenentatge i la cohesió social. Emprendre la tasca de generalitzar-ho i aplicar-ho en tots els nivells del centre és imprescindible per produir un canvi substancial en la manera d'ensenyar. Per poder millorar i generalitzar la cooperació de forma continuada, pretenem consolidar la planificació, l'aplicació i l'avaluació del treball a les aules, establint models i deixant constància escrita de les activitats.

ABSTRACT

"Cooperative learning, a methodology to improve inclusive learning and social cohesion"

Our cooperative work project aims to improve learning and social cohesion. It is essential undertaking the task of generalizing and applying our work project to all levels of the educational center to produce a substantial change in our teaching way. In order to improve and spread cooperation, we intend to consolidate the planning, implementation and evaluation of classroom work, establishing models and leaving a written record of the activities.

MODEL D'ESCOLA

L'escola pública Camí del Mig està situada en un barri de Mataró, és de doble línia i fa més de 30 anys que funciona. El tipus d'alumnat i les seves famílies ha anat variant al llarg dels anys i actualment reflecteix l'ampli ventall de la diversitat social i cultural de la ciutat. Per aquest motiu, des dels anys 90 es treballa de manera específica pel tractament de la diversitat a les aules, molt explicitat en el nostre Projecte Educatiu: *"L'atenció a la diversitat implica el reconeixement de l'altra persona, de la seva individualitat, originalitat i irrepetibilitat. Suposa promoure el respecte a la individualitat, l'atenció i l'adequació als ritmes personals"*.

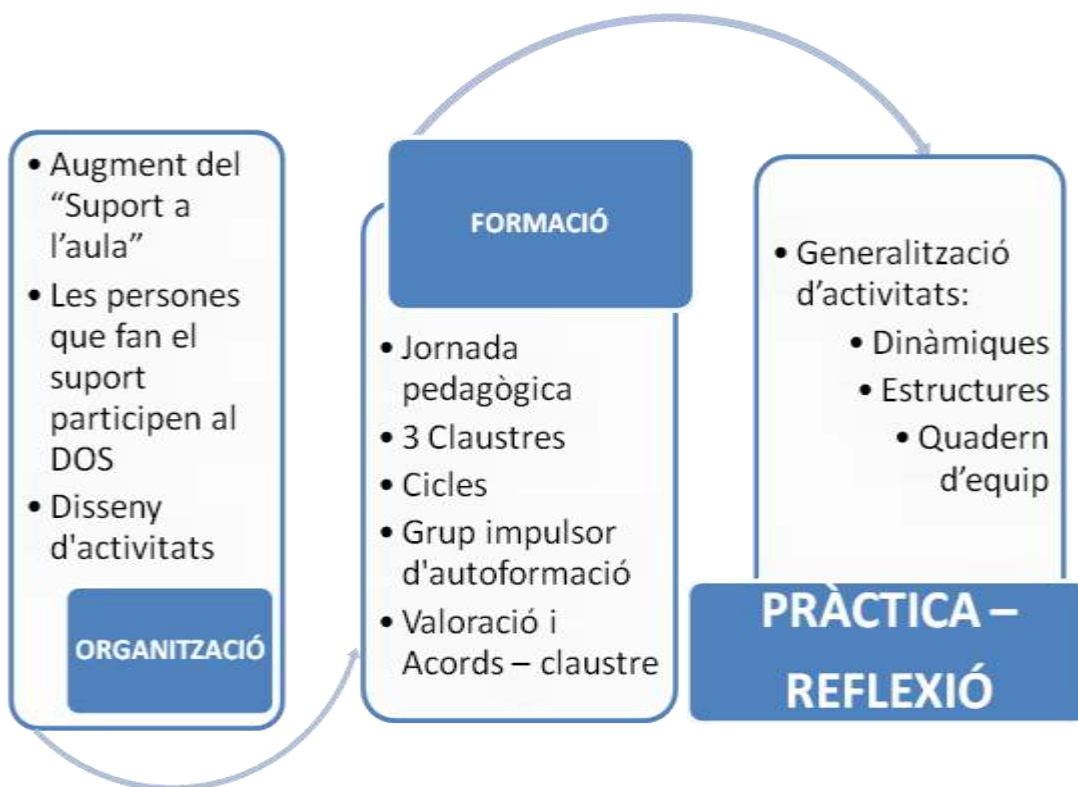
Des de fa uns anys, en el Departament d'Orientació i Suport (actualment la Comissió d'Atenció a la Diversitat) on hi participen les mestres d'Educació Especial, d'Aula d'Acollida, l'Equip Directiu, els Coordinadors de Cicle i l'Assessora de l'EAP, es busquen estratègies per afrontar amb èxit el tractament de la diversitat a l'aula des d'una perspectiva inclusiva. També es planteja la necessitat de buscar nous recursos i fórmules per millorar aspectes importants:

1. **La millora de la cohesió** tenint en compte el ventall de diversitat sociocultural que acullen les aules. S'intenta donar resposta a aquest repte des de diferents programes, a les aules mitjançant dinàmiques i jocs cooperatius per promoure la resolució pacífica de conflictes i el programa

"*Filosofia 3-12*". També es fan actuacions adreçades a les famílies ("CAMÍnem plegats") amb l'objectiu de millorar l'acollida, la comunicació i la participació.

2. **La millora dels resultats educatius** de tot l'alumnat amb una organització complexa de desdoblaments heterogenis per al treball de les matèries instrumentals, els tallers, racons, les llengües estrangeres (PELE) i dos suports a l'aula per implementar l'aprenentatge cooperatiu i l'atenció inclusiva.

3. **La satisfacció dels nens i nenes** que necessiten més temps i atenció que la resta dels seus companys per assolir els continguts que es treballen a classe. Aquests alumnes pateixen sovint per no retre prou el que s'espera d'ells. Per això reorganitzem els Grups d'Aprenentatge i optimitzem els recursos humans de què disposem i així treballar a l'aula d'una manera dinàmica i alhora acollidora. El fet d'iniciar el plantejament que proposa el treball cooperatiu ha format part d'un procés de reflexió a què hem arribat després d'anys d'anar introduint paral·lelament altres estratègies metodològiques. Per anar-lo consolidant s'apliquen mesures organitzatives, de formació i de reflexió sobre la pràctica (Quadre 1). No és un model pedagògic acabat en si, sinó una manera de treballar que va creixent dia a dia, on es van aplicant progressivament dinàmiques i estructures que posteriorment s'analitzen, intentant generalitzar els aspectes que funcionen i modificar les pràctiques millorables.

(Quadre. 1)

4. **La satisfacció dels mestres en el seu treball**, emprant metodologies que ajuden a millorar els aprenentatges de l'alumnat que necessita intervencions específiques per avançar. En aquest sentit, la dinàmica de l'aula cooperativa, per mitjà del modelatge, de les verbalitzacions, de l'ajuda mútua i de la dinàmica dels propis Equips Base heterogenis, fa que el professorat assumeixi un paper diferent i diversificat.

L'APRENTATGE COOPERATIU, UN PAS MÉS EL TRACTAMENT DE LA DIVERSITAT

Estem convençudes que el Treball Cooperatiu afavoreix l'aprenentatge de tot l'alumnat perquè facilita la interacció entre iguals, millora la comunicació, dóna un paper actiu a cada alumne i crea motivació per les activitats.

La millora per part de l'alumnat no es refereix únicament a l'aspecte acadèmic sinó que també potencia l'aprenentatge social i la creació de consciència de grup. A l'escola es va iniciar el procés recollint activitats ja existents però aplicant-les de manera cooperativa. Vam començar de manera intuïtiva i sense sistematitzar en aules on hi havia alumnat de NEE greus i permanents. Partint d'aquestes primeres temptatives es va veure la necessitat de millorar la nostra formació i durant dos cursos (2004-05 i 05-06), el centre va rebre un assessorament extern de Pere Pujolàs per part de la Universitat de VIC. Es va abordar en aquest període el plantejament teòric, base del mètode i l'aplicació a tots els nivells docents de manera generalitzada.

En aquests moments ja disposem d'activitats concretes i recopilades que anem posant en pràctica, de manera sistematitzada, a les aules. Paral·lelament realitzem dues sessions trimestrals de coordinació, per cicles, per tal de posar en comú el treball pràctic realitzat en cada nivell i reflexionar al voltant de les dificultats concretes que van sorgint per així aprenent uns docents dels altres i trobar, entre tots i totes, les solucions que considerem més adequades.

Des de fa dos cursos hem posat en marxa també una sessió setmanal de "suport a l'aula" en què hem implementat dins de l'aula dos docents per tal que es duguin a terme dinàmiques i estructures cooperatives.

METODOLOGIA I ORGANITZACIÓ EN EL DESENVOLUPAMENT DE LES SESSIONS D'APRENTATGE COOPERATIU

El Programa Aprendre a Cooperar / Cooperar per Aprendre (Pere Pujolàs, Universitat de Vic) té tres àmbits fonamentals d'intervenció

A. Cohesió de Grup. Les Dinàmiques de cohesió i de cooperació dins de l'aula i en Equips cooperatius. Són propostes per afavorir la cohesió, per mitjà de la coneixença, l'acceptació i els lligams afectius, condició indispensable per a cooperar. Tenen com a finalitat que l'alumnat es conegui i s'adoni del que poden aportar els uns als altres per treballar i aprendre junts. Hi ha unes dinàmiques fixes que s'apliquen a diferents nivells i cicles, adaptant-les a les característiques de l'edat dels alumnes (Quadre. 2).

Distensió	<ul style="list-style-type: none"> •Trencaclosques •Jocs cooperatius
Coneixement mutu	<ul style="list-style-type: none"> •La pilota - La Teranyina •El blanc i la diana •La silueta
Acceptació	<ul style="list-style-type: none"> •Triar nom i logotip de l'Equip Base •Aspectes en que coincidim / Particularitats
Consens en la presa de decisions	<ul style="list-style-type: none"> •Grup nominal •Joc de la NASA

(Quadre 2. Dinàmiques)

B. Treball en equip com a recurs per ensenyar. Les Estructures cooperatives s'apliquen per assegurar que es produeixi interacció per a la resolució de l'activitat i la participació de tots els membres de l'equip. Són propostes que indiquen com organitzar les tasques dels diferents membres de l'equip en les activitats per a l'aprenentatge de continguts curriculars. Aquesta organització garanteix que tots intervinguin, aprenguin i que hi hagi una ajuda mútua entre els membres de l'equip.

C. Treball en Equip com a contingut a ensenyar. L'alumnat no sap cooperar de manera espontània i per això és important que hi hagi una gradació i una seqüenciació al llarg de l'escolaritat per tal que n'aprenguin.

El Quadern d'equip i els plans d'equip. Són dos instruments didàctics per aprendre a treballar en equip a partir de la reflexió de com treballen, la autoavaluació i l'autoregulació, essent conscients del que han de millorar perquè el treball en equip sigui útil per a tots (Quadre. 3).

(Quadre. 3)

Per la planificació de les activitats a l'escola tenim preparada una plantilla que recull pas a pas el recorregut de la sessió. Destacarem alguns dels ítems que considerem bàsics per portar amb èxit l'aprenentatge cooperatiu:

- **Objectiu cooperatiu de l'activitat**

Es tracta d'especificar l'objectiu cooperatiu concret d'aquella activitat i es tindrà en compte a l'hora d'avaluar. S'especifica l'estructura cooperativa que es treballarà i quins aspectes considerem més rellevants per fer després l'avaluació amb el grup. S'ha de tenir en compte quin tipus d'habilitats, actituds o valors de tipus cooperatiu es pretén aconseguir amb l'activitat.

- **Descripció de l'activitat: Consigna/Modelatge**

Escriurem textualment una consigna que es dona al grup classe del que es pretén que facin. És important explicar de manera clara que fa cadascú i com es desenvolupa la activitat, com i quan es van rotant i com canvien les intervencions.

També es pot completar la consigna amb algunes orientacions de com es pot fer el modelatge d'una parella o un equip davant del grup classe perquè la resta puguin veure com es desenvolupa l'activitat. El modelatge del funcionament i les verbalitzacions són de gran importància en l'aplicació d'estructures noves per tal que l'alumnat vagi incorporant aquesta manera de funcionar.

- **Agrupament dels alumnes i competències**

Es tracta d'indicar quin tipus d'organització de l'alumnat es posarà en pràctica: organització de parelles, equips base de 4, grups aleatoris...

També és important tenir en compte l'adequació dels espais per al desenvolupament de la sessió si es fa a la classe (separació de taules, cadires, catifa), a l'entorn exterior o en alguna sala concreta.

- **Rols de l'alumnat**

Cada alumne té un rol dins del grup. Es vetlla perquè al principi d'introduir-los tothom sàpiga quin és el seu paper i ajudi al grup a desenvolupar l'activitat de treball assignada.

Els rols varien cada cicle i es van adaptant a la maduresa del grup. Es valora la seva responsabilitat periòdicament per anar avançant i millorant.

▪ **Avaluació de l'aprenentatge amb l'alumnat**

Sempre es pugui es recomanable fer una valoració en grup amb els nens i nenes del que més ha funcionat, el que els ha costat més, com ho podríem fer un altre dia. A més de la valoració de cada membre de l'equip, també es valora què han fet especialment bé i que poden millorar en properes sessions.

▪ **Intervenció i regulació de la sessió**

Tot i que no està recollit en la plantilla de treball, és important tenir en compte quin ha de ser el nostre paper i tenir en compte en quins aspectes del desenvolupament de la sessió haurem d'ajudar i donar orientacions a les nenes i nens.

Oferim una mostra d'una fitxa de treball cooperatiu en cada un dels cicles per mostrar com es concretar el que acabem d'explicar.

EL DESENVOLUPAMENT DEL TREBALL COOPERATIU

A continuació fem una petita exposició dels trets essencials del treball a cada cicle, acompanyats d'una activitat desenvolupada.

Cicle d'Educació Infantil

A les aules de P3 es realitzen activitats per parelles que no són fixes. L'objectiu primordial en aquest nivell és afavorir la verbalització durant l'activitat, que aprenguin la rotació ("ara et toca a tu..") i anar introduint la noció de treball conjunt.

A les aules de P4 es comencen a introduir parelles estables, de competència diversa i escollides per les tutores. Es consolida el treball iniciat al curs anterior.

Al final del curs del nivell P5 s'introdueixen els equips base. Aquests equips són tan heterogenis com sigui possible, tant pel que fa als nivells d'aprenentatge i maduratiu com respecte d'altres aspectes més personals, però intentat sempre que tots els membres es puguin "entendre" i tinguin afinitats per poder-se cohesionar com a grup.

L'objectiu consisteix a dur a terme amb èxit una tasca determinada que sigui producte del treball del grup. Inicialment el tipus de tasques que es proposen als equips base són molt senzilles per poder dedicar l'esforç a treballar més els aspectes de la dinàmica que els resultats de l'activitat.

A partir d'aquest moment s'introdueixen els "rols" o càrrecs en cada equip. Cada nen / a té una medalla personalitzada que té i que simbolitza el càrrec que haurà d'assumir dins de l'equip cooperatiu.

L'activitat que es descriu a continuació té una part en gran grup (descripció) i una altra part (escriptura de paraules) que es fa en parelles.

CICLE: INFANTIL
NOM DE L'ACTIVITAT : DESCRIPCIÓ – APARELLAMENT DELS PEIXOS (I)
OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT: <ul style="list-style-type: none"> - Descriure la part de la fotografia d'un peix per trobar qui té l'altra meitat. - Recordar la informació que tenim del peix i saber-la explicar per parelles. - Escriure les paraules.
OBJECTIU COOPERATIU: <ul style="list-style-type: none"> - Escoltar totes les descripcions i saber qui té la part del peix complementària al seu. - Organitzar-se per explicar la informació que saben d'aquell peix. - Treballar per parelles alternant: un dicta i l'altre escriu.
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: <u>Activitat de llengua oral</u> <ul style="list-style-type: none"> • Cadascú té la meitat de la fotografia d'un peix i fa la descripció del que veu a la fotografia. • Quan tots han fet la descripció de la seva part, les meitats es busquen i comproven que junts fan un peix. • Pengen les dues meitats juntes, diuen el nom • Es preparen la informació que poden donar als altres sobre aquest animal. <u>Activitat de llengua escrita</u> <ul style="list-style-type: none"> • Cada parella busca el rètol que correspon. • Entre els dos pensen paraules que tenen un so o una lletra determinada, proposada per la mestra. • Un pensa una paraula i la dicta al company que l'escriu al full de paper. El que ha escrit pensarà una altra paraula i la seva parella la escriurà. • Quan ja han escrit totes les paraules de les lletres demanades, la parella ensenya el full a la mestra. Es fan les correccions oportunes. • La parella escriurà les seves paraules a la pissarra. • El nen que havia pensat la paraula l'escriurà a la pissarra mentre li dicta el company i es van alternant el treball. • Quan ja han escrit totes les paraules a la pissarra fan el treball individual: cadascú copia algunes de les paraules escrites a la pissarra. Pot triar les que vulgui.
AGRUPAMENTS DE L'ALUMNAT I COMPETÈNCIES: <ul style="list-style-type: none"> - Per parelles heterogènies en competència lectoescriptora, però pròximes.
ROLS DE L'ALUMNAT <ul style="list-style-type: none"> - Els dos pensen paraules. - Un dicta, l'altre escriu al paper. - Canvi de rol a l'escriure a la pissarra. El que ha dictat (full) escriu (pissarra). Canvi de rol a la segona paraula.
ADEQUACIÓ PER ALUMNAT AMB DIFICULTATS <ul style="list-style-type: none"> - Posar-los amb un company/a amb més competències. La mestra incideix més en aquestes parelles. - Si es creu necessari, reduir el nombre de paraules que haurà d'escriure.
ACTIVITAT AVALUACIÓ DE L'OBJECTIU COOPERATIU: <ul style="list-style-type: none"> - Finalitzada l'activitat individual s'autoavaluarà oralment la realització del treball per parelles.

ACTIVITAT D'AVALUACIÓ DELS OBJECTIUS D'ÀREA

- Comprovar que troben les paraules de les lletres que es treballen.

MATERIAL

- Llapis, paper i ja fitxa preparada.

Cicle Inicial

Al cicle inicial el treball es desenvolupa en Equips Base. Cada equip tria un nom i un logotip i es manté durant tot el curs escolar. Les estructures que s'apliquen amb més freqüència són: Foli giratori, la lectura compartida i l'1-2-4.

CICLE: INICIAL	CURS:2010 - 2011
NOM DE L'ACTIVITAT: LES FIGURES GEOMÈTRIQUES	
OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT:	
<ul style="list-style-type: none"> - Observar i anomenar les qualitats de les figures geomètriques. - Aprendre el nom de les figures: esfera, cub, prisma, piràmide. - Observar les característiques de les cares (corbes o planes) i nombre. - Identificar les arestes i els vèrtex. 	
OBJECTIU COOPERATIU:	
<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar l'estructura del foli giratori a l'observació de les figures geomètriques. 	
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Un nen o nena començarà formulant les preguntes. <ul style="list-style-type: none"> - Començarà pel que té al seu costat dret: ensenya una figura i pregunta al que està al seu costat: <ul style="list-style-type: none"> o Li ensenya la figura i li pregunta :Quina figura és? El company/a respon i ho escriu. - El que formula preguntes passa la figura al següent i li pregunta: <ul style="list-style-type: none"> o Com són les cares corbes o planes? Quantes en té? El company/a respon i ho escriu. - El mateix passa la figura al següent i li pregunta: <ul style="list-style-type: none"> o Quantes arestes té el .....? El company/a respon i ho escriu. - Finalment pregunta: <ul style="list-style-type: none"> o Quants vèrtexs té el .....? El company/a respon i ho escriu. 2. El que està al costat del que formulava les preguntes agafarà una altra figura i començarà la rotació de fer preguntes seguint la direcció cap a la dreta. <p>Aniran fent el mateix amb totes les figures que es treballen.</p>	
AGRUPAMENTS DE L'ALUMNAT I COMPETÈNCIES: Equips Base.	

<p>ROLS DE L'ALUMNAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Formular preguntes - Respondre la pregunta que li pertoca i escriure la resposta al full col·lectiu.
<p>ADEQUACIÓ PER ALUMNAT AMB DIFICULTATS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Els tocarà formular la pregunta en segon o tercer lloc.
<p>ACTIVITAT AVALUACIÓ DE L'OBJECTIU COOPERATIU:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Si són capaços de fer la rotació correctament i omplir la graella.
<p>ACTIVITAT D'AVAUACIÓ DELS OBJECTIUS D'ÀREA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Si tots els membres del grup, després d'haver fet la sessió conjunta, tenen clar els nom de les figures, el nombre de cares, les arestes i els vèrtexs.
<p>MATERIAL: Fotocòpia ampliada del quadre de figures. Figures que han anat portant els alumnes, per manipular.</p>

El Cicle Mitjà

La planificació del Cicle Mitjà comença a principis de curs amb la creació de dinàmiques cooperatives que ajudin a consolidar els nous equips base.

Les activitats d'aprenentatge cooperatiu s'inicien el mes d'octubre en àrees de Llengua Catalana i Castellana, com també en l'àrea de Matemàtiques. A finals de primer trimestre està previst iniciar un pla de l'equip per incorporar-lo al Quadern de l'equip que s'ha anat creant a les hores de Tutoria i que donarà sentit a tot el procés de relació, aprenentatge i cohesió l'equip.

CICLE: MITJÀ	CURS: 4t
<p>NOM DE L'ACTIVITAT: EL DICIONARI</p>	
<p>OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Practicar l'ús del diccionari - Saber quines formes és possible o no trobar-les. - Saber diferenciar l'arrel de la paraula dintre de femenins, plurals i terminacions verbals 	
<p>OBJECTIU COOPERATIU:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilitzarem l'estructura del foli giratori. - Saber treballar amb cooperació respectant els rols i els diferents ritmes de treball 	
<p>DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El grup disposa de 4 paraules. Primer han de cercar l'arrel i després han de buscar la seva definició al diccionari. - Els rols canvien a cada paraula nova. 	

<p>AGRUPAMENTS DE L'ALUMNAT I COMPETÈNCIES: - Equips base de treball. Nivell heterogeni.</p>
<p>ROLS DE L'ALUMNAT   1.- Llegir i explicar la proposta als companys   2.- Buscar l'arrel de la paraula i escriure-la al full   3.- Cercar-la al diccionari   4.- Copiar la definició trobada</p>
<p>ADEQUACIÓ PER ALUMNAT AMB DIFICULTATS   - Fer el dibuix de la paraula un cop trobada la definició   - Buscar en el diccionari la pàgina de la lletra inicial   - Separar l'arrel de la paraula</p>
<p>ACTIVITAT AVALUACIÓ DE L'OBJECTIU COOPERATIU: Respondre el qüestionari: 1.- Ha participat tothom?   2.- S'han respectat els rols?   3.- T'agrada aquesta manera de treballar en equip? Per què?   Posta en comú.</p>
<p>ACTIVITAT D'AVALUACIÓ DELS OBJECTIUS D'ÀREA: Respondre el qüestionari: 1.- Com es troba l'arrel d'una paraula?   2.- Quines formes de les paraules no és possible de trobar al diccionari?   3.- Com estan ordenades les paraules en el diccionari?   Posada en comú.</p>
<p>MATERIAL   - 2 fitxes de treball per grup   - Un diccionari per grup</p>

El Cicle Superior

Al Cicle Superior també es realitza la mateixa planificació. Diríem que es posa molt d'èmfasi en treballar de manera cooperativa quan elaboren el Projecte proposat per les nenes i nens de classe.

Els rols dels alumnes augmenten en quan a la diversitat de responsabilitats i en funció de l'activitat a desenvolupar.

CICLE: SUPERIOR	CURS: 6è
NOM DE L'ACTIVITAT: ELABORAR UNA COMPOSICIÓN DE TEXTOS	
OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT: <ul style="list-style-type: none"> • Elaborar una redacció seguint unes pautes. • Saber extreure informació dels companys. 	
OBJECTIU COOPERATIU: <ul style="list-style-type: none"> • Saber mantenir una diàleg amb els companys 	

- Treballar junts seguint les pautes que marquen els rols i complint les tasques pròpies.
- Ser crític amb la feina pròpia i dels companys.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: RECORDAR EXPERIÈNCIES DE LES COLÒNIES

- Parlar cadascú del grup quina ha estat l'activitat que han trobat més diferents en relació a les altres Colònies.
- Justificar cadascú del grup quin ha estat el moment més difícil de la colònia.
- Un cop tots han parlat, escriure cadascú la seva valoració de les Colònies tenint en compte el guió de treball que els donem.
- Llegir en veu alta als companys i decidir si és correcte l'expressió comunicativa.
- Un cop acabat i escrit cada grup ho explicarà a la resta dels equips base.

AGRUPAMENTS DE L'ALUMNAT I COMPETÈNCIES:

- Equips base establerts.

ROLS DE L'ALUMNAT

- Hi ha quatre rols:
  - Controla el temps del debat i reparteix el material
  - Organitza el torn de paraules.
  - Pren nota de les idees que van sorgint.
  - Recordar els punts que s'han de tractar.

ADEQUACIÓ PER ALUMNAT AMB DIFICULTATS

- Ajuden al grup que li toca, fent una feina específica i amb recolzament continu.

ACTIVITAT AVALUACIÓ DE L'OBJECTIU COOPERATIU:

Grau de satisfacció dels equips.

ACTIVITAT D'AVALUACIÓ DELS OBJECTIUS D'ÀREA

- Realització d'una composició.
- Exposició a classe del treball realitzat.

MATERIAL

- Llapis, goma, bolígraf ....

BALANÇ

El Treball Cooperatiu creiem que aporta uns avantatges que val la pena subratllar:

- **Actitud de participació activa i d'implicació.** Tot l'alumnat se sent important i útil davant el repte de la resolució de l'objectiu comú. També coneixen millor els objectius de cada tasca.
- **Dóna seguretat a l'alumnat més insegur.** L'alumnat al que l'aprenentatge els costa una mica més, se senten recolzats pel grup i els dóna seguretat per abordar els reptes plantejats. També s'esforcen per oferir tot el millor de si mateixos i es veuen compensats gràcies a la interdependència positiva que es crea en el si del grup.
- **L'alumnat amb més competències es veuen en la necessitat de reelaborar, explicar i sintetitzar-les.** Sovint es pensa que el treball

cooperatiu pot ser un fre per als que tenen més competències adquirides però no és realment així perquè al mateix temps han de posar en funcionament estratègies personals per millorar els aprenentatges de la resta dels seus companys-es que els ajuden, tal com succeeix en la vida real.

- **L'error es revela com una font d'aprenentatge més.** L'error no es viu com un fracàs sinó com un procés de reconsideració, reavaluació i adaptació al medi.
- **S'accepten les correccions emeses entre ells-es.** De manera natural es fa la correcció del treball realitzat i s'aplica amb sentit i significat. S'incorpora la revisió del treball com a part del procés educatiu. Les correccions formen part del treball intern del grup i no queden relegades a una activitat posterior que fan els docents sinó que forma part del treball col·lectiu.
- **La interacció i la verbalització són ja activitats bàsiques** per al bon funcionament del treball cooperatiu.
- **El Treball Cooperatiu es sustenta en la base de l'aprenentatge entre iguals,** de manera natural, no com una ajuda sinó formant part de la cooperació.
- **L'alumnat aprèn de manera significativa, globalitzadora i competencial.** Per tal de desenvolupar les tasques de manera cooperativa, han de posar en funcionament totes les seves competències, més enllà de l'àrea o el contingut concret que s'estigui treballant: parlar, escoltar, tenir en compte els altres, arribar a acords, organitzar, seqüenciar les tasques, autoavaluar... són procediments que a més de formar part del "*d'aprendre a aprendre*" aporten un bagatge humà i social, que difícilment posarien en pràctica en altres situacions del currículum escolar.

CONCLUSIONS

Emprendre una nova tasca com és el treball cooperatiu i aplicar-la en tots els nivells és una aposta important perquè implica tota la comunitat educativa i sovint no tot l'equip docent en bloc està disposat a canviar la seva manera d'impartir les classes. Però sembla evident que en aquest moment resulta imprescindible realitzar un canvi substancial d'aquesta índole per aconseguir un avanç en la formació dels nostres alumnes ja que els mètodes aplicats fins ara amb èxit semblen tenir un límit.

Tot l'esforç personal i col·lectiu que comporta al centre escolar aplicar aquesta metodologia no pot quedar circumscrit en un sol nivell o en un sol cicle perquè existeix el perill real que la seva aplicació i desenvolupament desaparegui circumstancialment quan es produeixi el relleu o canvi del tutor o l'equip que el porta davant. Un centre escolar no pot treballar ja a curt termini segons la "*moda pedagògica*" del moment o les conviccions de docents concrets. Es fa necessari establir compromisos a mitjà i llarg termini.

Cal consolidar, i això suposa protocol·litzar, maneres de treballar per poder així avaluar-les i millorar-les de forma continuada.

S'ha constatat també, a mesura que es va treballant en aquesta nova línia pedagògica, que la satisfacció personal dels mestres i mestres augmenta, perquè tots dins de l'aula se senten més còmplices que els nens i nenes aprenguin i aquest factor ajuda a crear un bon clima humà de treball.

Tot el que aquí hem intentat explicar forma part d'un procés dinàmic i obert del que estem certament satisfetes, però també tenim clar que encara ens queda molt camí per recórrer en el nostre objectiu cap a la millora de la cohesió de tot l'alumnat i de la inclusivitat.

Referències Bibliogràfiques

- JOHNSON, D.W.; JOHNSON, R.T.; HOLUBEC, E.J. (1999) *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires: Paidós.
- MONEREO FONT, C.; DURAN GISBERT, D. (2001) *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Barcelona: Edebé
- PUJOLÀS, P. (2004) *Aprender juntos alumnos diferentes. Los equipos de aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Eumo-Octaedro
- PUJOLÀS, P., y otros (2005) *Monográfico El cómo, el porqué y el para qué del aprendizaje cooperativo*. Cuadernos de Pedagogía, núm. 354. pp.
- PUJOLÀS, P. (2008) *9 IDEAS CLAVE: EL APRENDIZAJE COOPERATIVO*. Barcelona: Eumo

Articles de revistes

- Cooperar para innovar (monogràfic). Cuadernos de Pedagogía, 345
- Sívila Carrasco . Interculturalidad e inclusión Aula de Innovación Educativa, 147
- Mercè Juan, Anna Oliveras. El CEIP Camí del Mig. Caminando hacia el trabajo cooperativo. Aula, 170
- Pere Pujolàs . Enseñar juntos a alumnos diversos es posible. Cuadernos de Pedagogía, 317
- Juan José Redondo. Ensenyar per aprendre: un treball cooperatiu. Perspectiva Escolar, 284

Enllaços d'interés

- Índex per a la avaluació i la millora de l'educació inclusiva
<http://www.xtec.net/~cbarba1/temes/cooperar.htm>
<http://recursosdidactics.wordpress.com/grups-cooperatius/>
<http://webquest.xtec.cat/curs2009/temes/cooperar.htm>

*[L'original d'aquest article es va publicar a la revista *Àmbits de Psicopedagogia* núm 33, tardor 2011]